

NEZVÁL FERENC

1909. február 7. Győr – 1987. november 26. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Gere László

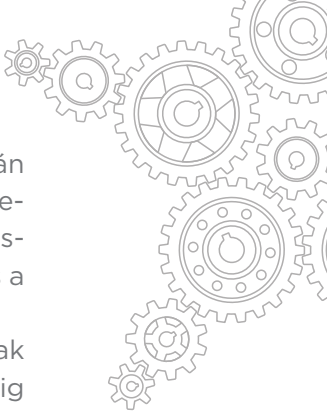
FŐBB TISZTSÉGEI

Budapest alpolgármestere	1950. január–1950. június 15.
Budapest Főváros Tanácsa Végrehajtó Bizottságának helyettes elnöke	1950. június 15.–1954. június 30.
Az Elnöki Tanács tagja	1951. május 15.–1956. július 30.
A város- és községgazdálkodási miniszter első helyettese	1954. január 29.–1956. október 26.
Az MDP KV póttagja	1954. május 30.–1956. október 28.
Város- és községgazdálkodási miniszter	1956. október 27.–1956. november 3.
Az Igazságügyi Minisztérium megbízott vezetője	1956. december 29.–1957. május 8.
Igazságügy-miniszter	1957. május 9.–1966. december 7.
Az MSZMP KB tagja	1957. június 29.–1966. december 3.

PÁLYÁJA

Apja, Nezvál Ferenc cipészsegéd, szociáldemokrata párttag volt, a Tanácsköztársaság alatti politikai tevékenységéért tizenkét évre elítélték, de néhány év múlva szabadon bocsátották. Anyját Hegedüs Ágnesnek hívták, a szülők hat gyereket neveltek.

Az elemi iskola ötödik osztályából apja bebörtönzése miatt 1920-ban kimaradt, és a gróf Khuen-Héderváry-uradalomban kocsis lett. Később apja mellett kitanulta cipész szakmát. 1925-ben kapta meg segédlevelét, a győri Komesz, majd a fővárosi Efter, Fábián, Mech cipőgyárban dolgozott. Belépett a bőripari munkások szakszervezetébe, szervező bizottsági tag volt, később a vezetőségbe is bevásztották. 1928-ben tagja lett az illegális kommunista párt ifjúság szervezetének, a Kommunista Ifjűmunkások Magyarországi Szövetségének (KIMSZ). 1929. novemberben egy kommunista tüntetés után letartóztatták, s két és fél év börtönre ítélték, de fiatal kora miatt hamarabb szabadult. 1931-ben részt vett a KIMSZ Bécsben rendezett II. kongresszusán, ahol bevásztották a szervezet vezető testületébe, a Központi Bizottságba. Hazajövele után a KIMSZ északi kerületi titkáráként tevékenykedett. 1934-ben a bőripari munkások

sztrájkjának szervezése miatt ismét őrizetbe vették, tíz hónapi vizsgálati fogság után bizonyítékok híján fölmentették, de állandó rendőri felügyelet alá helyezték, úgynevezett házi internáltként hetente egyszer jelentkeznie kellett a rendőrségen. 1944. áprilisban letartóztatták, és az alsódabasi internálótáborba vitték, ahonnan megszökött, és a szovjet csapatok bevonulásáig bujkált.

1945. februárban a Magyar Kommunista Párt Budapest XIII. kerületi bizottságának titkára lett, júliusban négy hónapos pártiskolára küldték. 1946. februártól 1948. ápriliséig az MKP Budapest III. kerületi titkára, majd III. kerületi előljáró volt. 1948. decemberben a budapesti városházán kinevezték a VIII. ügyosztály (közélemezési ügyek) vezetőjévé. 1950. januárban budapesti alpolgármestere, majd a tanácsrendszer kialakítása után (1950. június) a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökhelyettese lett. 1949. májusban országgyűlési képviselővé választották, s 1985-ig folyamatosan tagja maradt az állampárti törvényhozásnak. 1951 és 1956 között a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács és a Magyar Dolgozók Pártja Központi Ellenőrző Bizottsága tagja is volt. 1954. január végén kinevezték a város- és községgazdálkodási miniszter első helyettesévé, s az MDP III. kongresszusán (1954. május 24–30.) póttagként bekerült a Központi Vezetőségbe. 1951–1955 között levelező úton elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karát, s 1955-ben az évben Rákosi Mátyás szóbeli javaslatára az MDP Politikai Bizottsága elfogadta bírói kinevezését a Különleges Bírószágra. Az 1956-os forradalom idején Nagy Imre kormányában a város- és községgazdálkodási tárcát irányította (október 27.–november 3.).

A szovjet intervenciót követően minisztériuma képviselésében 1956. november 12.–december 8. között a Kádár-féle Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány helyreállítási kormánybiztosságának tagja, 1956. december 29-től kormány megbízással az Igazságügyminisztériumot vezette, miniszteri tisztségbe 1957. május 9-ével került. Az országos bírósági vezetői értekezlet megnyitóján, 1957. február 15-én részletesen beszélt az 1956-os forradalom politikai értékeléséről és az „elvárt” bírói gyakorlatról. Szavai szerint: a „jövőben kialakítandó helyes és törvényes bírói gyakorlatnak az a kulcskérdése, hogy vajon az októberi események jellegét bíróságaink és bíráink ellenforradalomnak, avagy valamilyen nemzeti szabadságharcnak tekintik-e. [...] Ha abból indulunk ki, hogy októberben ellenforradalom zajlott le, és azóta sem szűnt meg még teljesen az ellenforradalom veszélye, akkor másképpen fogjuk elbírálni azokat a bűncselekményeket, amelyeket egyesek elkövettek, mintha abból indulnánk ki, hogy hazánkban nemzeti szabadságharc folyt le. Ha felismerjük, hogy az ellenforradalom következtében hazánk békéje és szabadsága, sőt talán az egész világé halálos veszedelembé került, akkor helyesen alkalmazzuk törvényeinket az ellenforradalmi bűncselekmények elbírálásánál. Csak így válhatnak bíróságaink a proletárdiktatúra támaszaivá, így tölthetik be az osztálybíróság szerepét, így lehetnek hű végrehajtói pártunk célkitűzéseinek, s érdemelhetik ki dolgozó népünk bizalmát és megbecsülését.”

1957. február 26-tól – formálisan meg nem nevezve – ő vezette az MDP-utód Magyar Szocialista Munkáspárt pénzügyeit ellenőrző és a párttagok fegyelmi ügyeit elbíráló Ideiglenes Központi Ellenőrző Bizottságot (eredetileg őt szánták a testület elnökének, de állami funkciója miatt végül nem jelölték meg külön az elnök személyét). Az 1957. júniusi országos pártértekezletén beválasztották a Központi Bizottságba, s tagként továbbra is részt vett a KEB munkájában. Minisztersége idején került sor a forradalomban részt vettek elleni perekre, s fogalmazták meg a megtorlást előkészítő jogszabályokat. Biszku Béla, Szénási Géza és Domokos József, a Legfelsőbb Bíróság elnöke mellett tagja volt az MSZMP vezetése által létrehozott, operatív, illetve koordinációs bizottságként ismert titkos testületnek, amely a kiemelt jelentőségű vizsgálati eljárásokat felügyelte. A KEB-nek a VIII. (1962. november 20–24.), a KB-nak a IX. pártkongresszusig (1966. november 28.–december. 3.) maradt tagja. A párt vezető testületéből való kikerülése után néhány nappal (1966. december 7.) miniszteri megbízatása alól is felmentették, és nyugdíjazták.

FŐ MŰVE

A Szovjetunióban járt tanácsi küldöttség tapasztalatai. Népszava Kiadó, Budapest, 1952.

FORRÁSOK

Az MDP KV Titkársága 1950. április 12-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/94. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39935&MT=1 (A letöltés ideje 2015. szeptember 13.)

Az MDP Politikai Bizottsága 1954. március 3-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 53/163. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/kereso.jsp?RADT_ID=39470 (A letöltés ideje 2015. szeptember 13.)

Nezvál Ferenc megnyitója az országos bírósági vezetői értekezleten, 1957. február 15. <http://www.rev.hu/sulinet56/online/szerviz/dokument/nezval.htm> (A letöltés ideje 2016. február 19.)

Szekeres József: Főváros, élelmezés, Rákosi. Interjú Nezvál Ferencsel. *História*, 1988/2-3.

IRODALOM

Nezvál Ferenc 1909–1987. *Népszabadság*, 1987. november 27.

Korom Mihály: Megemlékezés dr. Nezvál Ferencről. *Magyar Jog*, 1988. január. 1-2.

Zinner Tibor: *A kádári megtorlás rendszere*. Hamvas Intézet, Budapest, 2001.

Horváth Miklós: A forradalmat követő megtorlás a katonai igazságügyi szervek tevékenységének tükrében. In *Katonai perek a kommunista diktatúra időszakában, 1945–1958*. Szerkesztette: Okváth Imre. Történelmi Hivatal, Budapest, 2001. 199–239.

Böölöny József–Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004*. Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 405–406.